सामुदायिक वन कार्ययोजना

क्रम संख्या : **PAL/ / /**

पाल्पा				
जिल्ला	ईलाका	रेन्जपोष्ट	गा.वि.स.	संख्या

सामुदायिक वनको नाम	: ..... सामुदायिक वन
उपभोक्ता समूहको नाम	: श्री ..... सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह
ठेगाना	: .....गा.पा./ न.पा. वडा नं. ....., पाल्पा
वनको क्षेत्रफल	: ..... हेक्टर
उत्पादनशिल क्षेत्रफल	: ..... हेक्टर
भू स्वामित्व	: नेपाल सरकार
कार्ययोजना अवधि	: १० वर्ष

चौथो पटक कार्ययोजना पुनरावलोकन

आ.व. २०७८/०७९ देखि आ.व. २०८७/०८८ सम्म

Serial Number :

PAL				
District	Illaka	Rangepost	VDC	Number

4th Operational plan amendment

F.Y. 2078/79 TO F.Y. 2087/88

DFO 78 Marga

श्री .....सामुदायिक वनको कार्ययोजना २०७८

कार्ययोजना तयार गर्ने

श्री .....सामुदायिक वन उपभोक्ता समूह

....., पाल्पा

यो कार्ययोजना हामी ..... सव डिभिजन वन कार्यालयका वन प्राविधिक कर्मचारीहरुको सहयोगमा तयार भएको र यसमा हामीले जाने वूझे सम्म प्राविधिक त्रूटी रहेको छैन भनी सिफारिश साथ हस्ताक्षर गर्ने

१.स.व.अ..... हस्ताक्षर .....२.फ..... हस्ताक्षर...

३.व.र..... हस्ताक्षर .....४.व.र..... हस्ताक्षर .....

मैले अध्ययन गरी हेर्दा यो कार्ययोजना प्रचलित ऐन नियम र कार्यविधीहरु वमोजिम तयार भएको र यसमा प्राविधिक त्रूटी नरहेकोले स्वीकृतिको लागि सिफारिश गर्दछू भनि डिभिजन वन कार्यालय, योजना तथा व्यवस्थापन शाखा, पाल्पाको तर्फवाट सिफारिश साथ पेश गर्ने

रेन्जर ..... हस्ताक्षर .....

स.व.अ ..... हस्ताक्षर .....

पेश गर्ने

नाम: .....

पद: अध्यक्ष

हस्ताक्षर:

मिति:

समूहको छाप:

स्वीकृत गर्ने

नाम: दिपक ज्ञवाली

पद: डिभिजनल वन अधिकृत

हस्ताक्षर:

मिति:

कार्यालयको छाप:

DFO Palpa 2078 Marge

कबुलियतनामा

लिखितम् जिल्ला पाल्पा.....गा.पा./न.पा. वडा नं.....स्थित.....सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको तर्फबाट अख्तियार प्राप्त हामी पदाधिकारीहरु यसै साथ संलग्न वन कार्ययोजना अनुरुप तपसीलका शर्तहरु अधिनमा रही यस सामुदायिक वनको संरक्षण, व्यवस्थापन तथा सदुपयोग गर्न मञ्जुर छौं । कबुलियतनाममा बमोजिमको शर्त पालना नगरेमा वन ऐन २०७६, प्रदेश वन ऐन २०७८ र वन नियमावली २०५१ बमोजिम सहुँला बुझाउँला भनी खुसीराजीसँग यो कबुलियतनामा लेखी डिभिजन वन कार्यालय, पाल्पा मार्फत नेपाल सरकारमा चढायौं ।

तपसिल

१. स्वीकृत कार्ययोजनामा उल्लेख भए बाहेक अन्य काम कारवाही गर्ने छैनौं ।
२. आफुले सामुदायिक वनको रुपमा पाएको वन क्षेत्र लगायत अन्य वन क्षेत्रमा अतिक्रमण वा अन्य कुनै प्रकारले हानी नोक्सानी गर्ने गराउने छैनौ ।
३. तोकिएको ढाँचामा बार्षिक प्रगति प्रतिवेदन र लेखा परिक्षण प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको तीन महिना भित्र डिभिजन वन कार्यालय र स्थानीय तहमा पेस गर्नेछौं ।
४. राष्ट्रिय निकुञ्ज तथा वन्यजन्तु संरक्षण ऐन २०२९ को विपरित हुने गरी कुनै वन्यजन्तु पक्रने वा मारिने छैन । यदि कोही कसैले त्यस्तो कार्य गरे गराएमा कसुरदातालाई पक्राउ गर्न सहयोग गर्नेछौं ।
५. सामुदायिक वन सम्बन्धी क्रियाकलापको स्थलगत निरिक्षणको कार्यमा आउने कर्मचारीलाई आवश्यक सहयोग गर्नेछौं ।
६. सामुदायिक वन क्षेत्रको रुपमा लिइएको वन क्षेत्रको भू-स्वामित्व नेपाल सरकारमा रहनेछ तर यसको संरक्षण गर्ने दायित्व उपभोक्ता समूहको हुनेछ । वन क्षेत्रको भू-उपयोग परिवर्तन वा अन्य प्रयोजनका लागि वन क्षेत्रको जग्गा उपलब्ध गराईने छैन ।
७. वन कार्ययोजनामा उल्लेख भएको बार्षिक कार्य तालिकामा तोकिएको अधिकतम हद भन्दा बढि रुख वा बढि परिमाणको काठ कुनै पनि हालतमा काटिने छैन ।
८. वन उपभोक्ता समुहका पदाधिकारीहरुले वन ऐन, २०७६, प्रदेश वन ऐन २०७८, वन नियमावली, २०५१ र समुहको विधान र कार्ययोजना विपरित काम कारवाही गरेमा प्रचलित वन ऐन/नियम बमोजिम सजायँ हुन मञ्जुर छौं ।
९. समुहमा भएको आम्दानी वन विकास तथा व्यवस्थापनको लागि प्रदेश वन ऐन, २०७८ मा उल्लेख भए बमोजिम कम्तीमा ४०% र गरिबी न्यूनिकरणमा कम्तीमा ३०% रकम अनिवार्य रुपमा खर्च गरिनेछ । समूहको कोषको रकम हिनामिना भएमा खाता संचालन गर्ने पदाधिकारीहरुलाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारवाही हुन मन्जुर छौं ।
१०. यस कार्ययोजनामा उल्लेखित बार्षिक कार्यक्रमहरु तोकिएको स्थानमा तोकिएको समयमा सम्पन्न गर्नेछौं ।

दायाँ	बाँया

पाल्पा जिल्ला ..... अर्न्तगत .....सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका तर्फबाट समूहका अध्यक्ष श्री .....

दायाँ	बाँया

पाल्पा जिल्ला ..... अर्न्तगत .....सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका तर्फबाट समूहका सचिव श्री .....

दायाँ	बाँया

पाल्पा जिल्ला ..... अर्न्तगत .....सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहका तर्फबाट समूहका कोषाध्यक्ष श्री .....

ईति सम्वत् २०७८ साल .....महिना.....गते रोज.....शुभम् ।

Draft 2078 Marge

परिभाषा

(क) **"सामुदायिक वन"** भन्नाले वन ऐन, २०७६, प्रदेश वन ऐन, २०७८ तथा वन नियमावली २०५१ अनुसार गठित उपभोक्ता समूहले वातावरण सन्तुलनको साथमा वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन र सदुपयोग कार्यको लागी डिभिजन वन कार्यालयबाट वन क्षेत्र तोकि विधिवत वन कार्ययोजना स्वीकृत गरी समूहलाई हस्तान्तरण भएको वनलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ख) **"वन कार्ययोजना"** भन्नाले वनको उचित संरक्षण, सम्वर्द्धन, विकास र वन पैदावारको सदुपयोग तथा बिक्री बितरण गर्न समूहले तयार पारेको र डिभिजन वन कार्यालयले स्वीकृत गरेको वन सम्बन्धि कामको लागि सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले तयार पारेको वन कार्ययोजनालाई सम्झनु पर्दछ ।

(ग) **"काठ"** भन्नाले दाउरा र वल्लावलीको रुपमा प्रयोग नहुने तर निर्माण कार्य समेतमा प्रयोग गर्न सकिने १.५ फूट भन्दा वढी मोटाई तथा २ फूट भन्दा वढी लम्बाई भएका टुक्रालाई सम्झनु पर्दछ ।

(घ) **"दाउरा"** भन्नाले बल्लाबल्लीको रुपमा वा चिरानको रुपमा जान नसक्ने वा कुनै निर्माण कार्यमा प्रयोग हुन नसक्ने २ फिट भन्दा कम लम्बाई १.५० फुट भन्दा कम गोलाई भएको दाउरामा मात्र प्रयोग हुने टुक्रालाई सम्झनु पर्छ । खयरको हकमा यो परिभाष लागु हुनेछैन ।

(ङ) **"गैरकाष्ठ वन पैदावार"** भन्नाले काठ, दाउरा वाहेकका यस सामुदायिक वनमा पाइने अन्य वन पैदावारहरु जस्तैः तेलजन्य, जडिवुटी जन्य, मसला जन्य, खोटो, लाहा, फल, फूल, जरा, भुवा, वोक्रा, पात, बाँस, निगालो, मह आदि समेतलाई जनाउदछ ।

(च) **"विरुवा"** भन्नाले ३० से.मी. देखि १ मी. भन्दा कम उचाई भएका वोटलाई जनाउछ ।

(छ) **"लाथ्रा"** भन्नाले १ मी. भन्दा वढी उचाई भएका वा छातिको उचाईमा १० से.मी. भन्दा कम व्यास भएको वोटलाई जनाउदछ ।

(ज) **"खाँवा/पोल/वल्लावल्ली"** भन्नाले छातीको उचाईमा व्यास १० से.मी. देखि २९.९९ से.मी. सम्म भएका वोटलाई जनाउदछ ।

(झ) **"रुख"** भन्नाले छातीको उचाईमा व्यास ३० से.मी. भन्दा माथि भएका वोटलाई जनाउँदछ ।

(ञ) **"टाँचा"** भन्नाले समूहले सामुदायिक वनको काठ बिक्री बितरण गर्ने प्रयोजनको लागि सामुदायिक वनको निर्देशिका बमोजिमको ढाँचामा समुहले तयार पारी डिभिजन वन कार्यालयमा दर्ता गरेको फलामे घनलाई सम्झनु पर्दछ ।

(ट) **"वन सिमाना"** भन्नाले निजी जग्गा र वन छुट्याउने चिन्ह लगाएको वा नलगाएको सीमा रेखा सम्झनु पर्दछ ।

(ठ) **"अग्नि रेखा"** भन्नाले वन क्षेत्रमा एक ठाउँमा लागेको आगो अर्को ठाउँमा फैलिन नदिनको लागि वन क्षेत्र भित्र बनाइएको विभिन्न किसिमका स-साना बाटाहरुलाई सम्झनु पर्दछ ।

DFO Palpa 2078 Marge

(ङ) **"वन सम्वर्द्धन कार्य"** भन्नाले वनको समोचित वृद्धि, विकासको लागि वन भित्र गरिने कार्यहरु जस्तै: गोडमेल, झाडी सफाई, हाँगा कटनी, छटनी (पत्ल्याउने), एकलाउने लगाएतका कामलाई सम्झनुपर्दछ ।

(ढ) **"वन श्रोत सर्वेक्षण"** भन्नाले सामुदायिक वनमा पाईने वनस्पतिहरु, साईज, संख्या तथा अवस्थाको जानकारी लिन वनमा गरिने नाम जाँच लेखाजोखा कार्यलाई बुझिन्छ । यसको आधारमा वनको वर्तमान हैसियत वृद्धि दर र वार्षिक रुपले लिन सकिने वन पैदावारको परिमाण अनुमान गर्न सकिन्छ ।

(ण) **"वनको मौज्दात"** भन्नाले कुनै सामुदायिक वन वा वन खण्डमा रहेका सम्पूर्ण खडा विरुवाहरु लगायत विषेश महत्वका स-साना विरुवाहरु तथा वन पैदावारको लगत बुझिन्छ । वनको मौज्दातलाई संख्या प्रति हे.,आधार आयतन, वर्ग मि. प्रति हे. आयतन घन मि. घन फिट प्रति हे. वायो मास टन प्रति हे. आदि एकाईमा नाप्न सकिन्छ ।

(त) **"वनको वार्षिक वृद्धिदर"** भन्नाले वर्ष भरी हुने वोट विरुवाको वृद्धिलाई जनाउँछ । उदाहरणको लागी रुखको उचाई वढ्नु, रुखको व्यास वढ्नु आदि ।

(थ)**"वन व्यवस्थापन"** भन्नाले वनको उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गर्न सामुदायिक वनमा गरिने क्रियाकलाप ।

(द)**"विपन्न वर्ग"** भन्नाले आर्थिक, सामाजिक,भौतिक,मानविय तथा प्राकृतिक स्रोतसाधनमा पहुँच तथा नियन्त्रणको आधारमा पछाडि परेका वा पारिएका उपभोक्ताहरु सम्झनुपर्दछ ।

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद १
सामान्य विवरण

१.१ वनको सामान्य विवरण

१.१.१वनको चारकिला पूर्व : पश्चिम

उत्तर : दक्षिण

१.१.२ वनको क्षेत्रफल : क) हालको क्षेत्रफल:.....हे. ख) साविकको क्षेत्रफल: .....हे.

ग) उत्पादनशिल क्षेत्रफल हेक्टर: .....हे.

१.१.३ वन हस्तान्तरण विवरण:

क.वन हस्तान्तरण मिती: ख.समुह दर्ता नं:

ग. कोर्ड नम्वर घ.पहिलो नविकरण मिती:

ङ.दोश्रो नविकरण मिती:

क्रमश....

१.१.४ मुख्य प्रजातीहरु :

१.२. सामुदायिक वन उपभोक्ता समुहको विवरण

१.२.१ सा.व.को नाम ठेगाना : साविक गा.वि.स. वडा नं.

हालको गा.पा./न.पा. वडा नं. टोल

१.२.२. घरधुरी संख्या : लाभान्वित जनसंख्या : महिला पुरुष

१.२.३ जातजाति, सम्पन्नता स्तरिकरण तथा समिति पदाधिकारी संख्या

जातजाति	सम्पन्नता स्तरिकरण वर्ग				समितिमा पदाधिकारी संख्या-			
	घ	ग	ख	क	घ	ग	ख	क
दलित								
जनजाति								
बाहुन/क्षेत्री								
अन्य								
जम्मा								

नोट : कार्यसमितिमा महिला संख्या ..... जना ..... प्रतिशत

१.३ वनको नक्सा

वनको खण्ड विभाजन सहितको चारकिल्ला देखाइएको नक्सा यस प्रकार रहेको छ। अन्य नक्साहरु अनुसूचीमा राखिएको छ।

DFO Palpa, 2078 Marge

१.४ विगतको कार्ययोजनाको सगं तुलना

विषयवस्तुहरु	पहिलेको कार्ययोजना	हालको कार्ययोजना	परिवर्तन हुनाको कारण
मौज्दात संचिती (घन मि. प्रति हे.)			
वनको क्षेत्रफल -हे.)			
संलग्न घरधुरी			
बैंक मौज्दात			
महत्वपूर्ण भौतिक सम्पति			

१.५ विगतका वर्षमा गरीएका राम्रा पक्षहरु र यस अवधिमा भएका उत्कृष्ट क्रियाकलापहरु

वनको अवस्थामा आएको परिवर्तन, आएको संस्थागत विकास, महिला सहभागीता,सामाजिक विकास, अति बिपन्न बर्गलाइ पुगेको फाइदा जस्ता विषयमा ठोस कुरा उल्लेख गर्ने ।

१.६ सुधार गर्नुपर्ने पक्षहरु

वन व्यवस्अथापन, वन सम्वर्धन, वन संरक्षण, वन सदुपयोग, अति बिपन्न बर्ग लक्षित कार्यक्रम, पारदर्शिता र कोष सदुपयोग, शुसासन आदी विषयगत क्षेत्रमा ठोस कुरा उल्लेख गर्ने ।

१.७ वन पैदावारको वार्षिक माग र आपूर्तिको अवस्था

	काठ (क्यू.फि.)	पोल (गोटा)	दाउरा (भारी)	स्याउला (भारी)	भूईघाँस (भारी)	डालेघाँस (भारी)	हलो जुवा हरिस (गोटा)	पतकर (भारी)	खर (भारी)	गोल (वोरा, डोको, केजे)	अन्य
जम्मा माग											
वनबाट आपूर्ति गरिने परिमाण											

DFO Palpa, 2078 Marge

नपुग परिमाण आपुति गरिने श्रोत											

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद २
वन श्रोत सर्वेक्षणको नतिजा र वार्षिक स्वीकार्य कटान

यस सामुदायिक वनको श्रोत सर्वेक्षण तथा वार्षिक स्वीकार्य कटान परिमाणको विश्लेषण सामुदायिक वन श्रोत सर्वेक्षण मार्गदर्शन २०६१ अनुरुप गरिएको छ । जस अनुरुप ०.५ प्रतिशतको तिव्रतामा ..... वटा नमुना प्लट मापन गरी प्राप्त नतिजा तल प्रस्तुत गरिएको छ । श्रोत सर्वेक्षणको विस्तृत विवरण अनुसूची १ मा उल्लेख गरिएको छ ।

२.१ खण्ड अनुसार प्रति हेक्टर मौज्दात विवरण

खण्ड	खण्डको क्षेत्रफल	प्रति हे. (संख्या)				काण्ड आयतन प्रति हे. (घ. मि.)			खण्डको औषत उमेर (लाथ्रा, पोल, रुख)
		विरुवा	लाथ्रा	पोल	रुख	पोल	रुख	जम्मा	
१									
२									
३									
४									
५									
औसत									

२.२ खण्ड अनुसार प्रजातीको समिश्रण (पोल र रुखको प्रति हेक्टर संख्या)

खण्ड	**उमेर समूह**	**प्रति हे. (संख्या)**						**जम्मा**
		प्रजाति...	**प्रजाति...**	**प्रजाति...**	**प्रजाति...**	**प्रजाति...**	**प्रजाति...**	
१	पोल							
	रुख							
२	पोल							
	रुख							
३	पोल							
	रुख							
४	पोल							
	रुख							
५	पोल							
	रुख							
औसत	**पोल**							
औसत	**रुख**							

DFO Palpa 2078 Marge

२.३ प्रजाती अनुसार प्रति हेक्टर मौज्दात विवरण (समग्र वनको औषत)

सि.न.	प्रजाती	प्रति हे. (संख्या)				काण्ड आयतन प्रति हे. (घ. मि.)		
		विरुवा	लाथ्रा	पोल	रुख	पोल	रुख	जम्मा
१								
२								
३								
४								
५								
औसत								

२.४ वनको अवस्था, वृद्दिदर र बार्षिक स्वीकार्य कटानको विश्लेषणको आधार

खण्ड नं	खण्डको क्षेत्रफल हे.	अवस्था निर्धारण (राम्रो, ठिकै, कमसल)			औषत वार्षिक वृद्दिदर प्रतिशत	स्वीकार्य कटान प्रतिशत (बार्षिक वृद्दिदरको)	कैफियत
		पुनरुत्पादन अवस्था	काण्ड आयतन	समग्र वन खण्ड			
१	२५	राम्रो	कमसल	ठिकै	२	४०	बाहुल्य प्रजाती अनुसार

२.५ रुखबाट वार्षिक रुपमा संकलन गर्न सकिने स्वीकार्य कटान परिमाण

प्रजाती	खण्ड	१	२	३	४	जम्मा
साल	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					
सल्ला	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					
असना	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					
जामुन	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					
कर्मा	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					
खयर	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					
जम्मा	काठ क्यू.फिट					
	दाउरा क्यू.फिट					

DFO Palpa, 2078 Marge

२.६ **वार्षिक रुपमा थिनिंग कार्यबाट उत्पादन गर्न सकिने पोलको परिमाण**

प्रजाती	खण्ड	१	२	३	४	जम्मा
साल	कुल उत्पादन पोल गोटा (क)					
	डाँडाभाटाको रुपमा प्रयोग हुने पोल गोटा(ख)					
	काठको रुपमा प्रयोग हुन सक्ने पोल गोटा (ग): (क)-(ख)					
	काठ क्यू.फिट (ग१)					
	दाउरा क्यू.फिट (ग२)					
सल्ला						
असना						
जामुन						
जम्मा						

२.७ बार्षिक संकलन गर्न सकिने गैरकाष्ठ वन पैदावारको विवरण

प्रजाती	खण्ड नं	प्रभावकारी क्षेत्रफल हे.	प्रति हे.बोट संख्या वटा	प्रति हे. मौज्दात केजी	रोटेसन वर्ष	वार्षिक संकलन गर्न सकिने परिमाण के.जि.	कैफियत
तेजपात	१,२,३	१०+२+७ : १९	२०	२००	५	(१९X२००)/५	
तेजपात वोक्रा	१,२,३	१०+२+७ : १९	२०	१००	५		
टिमुर	२,३	३+५:८	५०	२००	१	(८ X २०० X०.९०) : १४४०	

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद ३
वन सम्वर्धन र व्यवस्थापन

वन व्यवस्थापन भन्नाले निर्धारित उद्देश्य प्राप्तीका लागी योजनामा आधारित भएर एकिकृत रुपमा गरिने वनको संरक्षण, सम्वर्द्धन र सदुपयोगका कार्यहरुलाई बुझाउछ । वन सम्वर्द्धनसँग सम्बन्धित क्रियाकलापहरुलाई यस परिच्छेदमा उल्लेख गरिएको छ भने वन संरक्षण र वन सदुपयोगका क्रियाकलापहरु यसपछिका परिच्छेदहरुमा उल्लेख गरिएको छ ।

३.१ वन व्यवस्थापनको उद्धेश्य

१) वनको दिगो रुपमा व्यवस्थापन गरी वनको हैसियत र गुणस्तरमा अभिवृद्धि गर्दै काठ,दाउरा, गैरकाष्ठ वन पैदावार, डालेघांस उत्पादनमा वृद्दि गर्ने ।

२) वन व्यवस्थापन मार्फत स्थानीय रोजगारीका अवसर सृजना गरी गरिबी न्युनीकरणमा टेवा पुर्‍याउने ।

३) समुदायिक वन क्षेत्रमा भएका वन, वनस्पति तथा वन्यजन्तु, जलाधार लगायत सम्पूर्ण जैविक विविधताको दिगो रुपमा संरक्षण गर्ने ।

३.२. वन ब्यबस्थापन बिधि (Forest Management method)

चिलाउने कटुस प्रजातीको वनको लागि

वनको हैसियतलाई सुधार गरी गुणस्तरमा बृद्धि ल्याउने वनको अवस्था अनुसार वन सम्वर्द्धन पद्धति लागु गर्नुपर्ने वन बिज्ञानको सिद्धान्त बमोजिम यस वनमा छायाँ सहन सक्ने प्रजातीको बाहुल्यता देखिएको हुँदा सेलेक्सन (छनौट) प्रणाली अपनाई यस वनको ब्यबस्थापन गरिनेछ । वनश्रोत सर्बेक्षणबाट प्राप्त यस सामुदायिक वनको बार्षिक स्विकार्य कटान परिमाणलाई Volume Control बिधिबाट ब्यबस्थापन गरिनेछ । सेलेक्सन प्रणाली अबलम्बन गर्दा वनश्रोत सर्वेक्षणको नतिजा बमोजिम प्राप्त हुन आएको समग्र बार्षिक स्विकार्य कटान परिमाणको आँकडा (Yield) लाई सबै वनखण्डमा समान उमेर समूहको वन भएमा कार्ययोजनाको अबधि १० बर्षको भएकोले १० वटा बराबर क्षेत्रफलको ब्यबस्थापन क्षेत्र मानी हरेक बर्ष एउटा वन खण्ड वा वन ब्यबस्थापन क्षेत्रमा जिर्ण एवं अति परिपक्व रुखहरु छनौट गरी कटान गरिनेछ । यसरी बार्षिक रुपमा कटान गरिने क्षेत्र किटान गरिएको नक्सा अनुसूची.....मा समावेश गरिएको छ । यसरी रुख कटानको लागि किटान गरिएको क्षेत्रभित्र आवश्यकतानुसार मुना प्रणालीबाट आएका लाथ्रा र पोलको समेत सोही बर्ष ब्यबस्थापन गरिनेछ ।

फरक वनखण्डमा फरक उमेर समूहको वन भएमा परिपक्व रुख भएको वनखण्डहरु छनौट गरी उक्त परिपक्व रुखहरु भएको वन ब्यबस्थापन क्षेत्रलाई माथि उल्लेख गरे बमोजिम १० वटा ब्यबस्थापन क्षेत्रमा बिभाजन गरी कटान गरिनेछ र यस्तो ब्यबस्थापन क्षेत्रभित्र एक्ल्याउने कार्य र झाडी सफाई कार्य अनिवार्य रुपमा गरिनेछ । त्यसै गरि कुनै वनखण्डमा पोल वा लाथ्राको बाहुल्यता भएमा एक्ल्याउने र पत्ल्याउने कार्य गरिनेछ । एक्ल्याउने र पत्ल्याउने बार्षिक तालिका अनुसूची १० मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

DFO Palpa, 2078 Marge

पोल बाहुल्यता भएको सालको पुरै वन वा कुनै एक वा वढी वन खण्डमा भएको पोलको व्यबस्थापन

यस प्रकारको वनमा वनश्रोत सर्वेक्षणको नतिजा अनुसार डायमिटर क्लासको आधारमा बाहुल्य डायमिटर क्लासलाई प्रोत्साहन हुने गरी त्यसभन्दा सानो साईजको डायमिटर क्लासका पोल तथा लाथ्राहरुलाई हटाइ बृद्धि उन्मुख पोल तथा लाथ्राहरुलाई रुखमा परिणत हुने गरि सम्बर्द्धनका कार्यहरु गर्नुपर्ने भएकाले कुल वनक्षेत्रलाई १० वटा पत्ल्याउने खण्डहरुमा बिभाजन गरी प्रत्येक बर्ष एउटाको दरले चक्रीय रुपमा सम्पूर्ण दशैवटा खण्डहरुलाई दश बर्षमा एक पत्ल्याउने चक्र पूरा गर्ने गरी ब्यबस्थापन गरिनेछ ।

नोट : यस कार्यका लागि श्री वन, वातावरण तथा भू संरक्षण मन्त्रालयको कार्यक्रम कार्यान्वयन कार्यबिधि, २०७८/७९ मा रहेको पत्ल्याउने तालिकालाई आधारको रुपमा लिनुपर्नेछ ।

३.३ वन ब्यबस्थापनका मुख्य मुख्य कार्यहरुको सिफारिस तालिका (खण्ड अनुसार)

खण्ड नं	क्षेत्रफल	मुख्य प्रजाती	बाहुल्यता (विरुवा, लाथ्रा, पोल, रुख)	खण्ड व्यवस्थापनको मुल उद्धेश्य (एकमात्र)	खण्डमा गरिने सम्बर्द्धनका मूख्य क्रियापलाप
१.					
२					
३					
४					
५					

DFO Palpa, 2078 Marge

३.४ समग्र वनको १० वर्षे कार्ययोजना (कुन वन खण्डको कति परिमाणमा कुन आ.व.मा के कार्य गर्ने भनि विस्तृत रुपमा उल्लेख गर्ने)

आ.व.	झाडि सरसफाइ र गोडमेल	पल्लाउने (थिनिंग)	हाँगा छटनी	4D तथा ढलपडा संकलन (काठ दाउरा संकलन)	पूनरुत्पादन प्रवर्द्धन	वन भित्रको ज्वलनशिल पदार्थ व्यवस्थापन	नियन्त्रीत डढेलो	अग्नी रेखा निर्माण/मर्मत	वृक्षारोपण	पुनरोपण	जडिबुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार संकलन(तेजपात, टिमुर, खोटो.....)	अन्य (अमिसो, घाँस संकलन.....)	वन संरक्षण गस्ती	चरिचरण नियन्त्रण
०७८।०७९	खण्ड १ को २ हे.	खण्ड नं. ३ को १ हे.		खण्ड नं ३		खण्ड नं १ र ३ को पुरै भाग	खण्ड नं १ र ३ को पुरै भाग	खण्ड १ र २ विचको बाटो	खण्ड ३ को खाली चौरमा ३ हे.					
०७९।०८०														
०८०।०८१														
०८१।०८२														
०८२।०८३														
०८३।०८४														
०८४।०८५														
०८५।०८६														
०८६।०८७														
०८७।०८८														

DFO Palpa, 2078 Magh

परिच्छेद ४
वन तथा जैविक विविधता संरक्षण

४.१ वन पैदावार चोरी निकासी नियन्त्रण

४.२ चोरी शिकारी नियन्त्रण बिशेष कार्यक्रम

४.३ चरिचरनबाट नियन्त्रण

४.४ वन डढेलो नियन्त्रण

४.५ वन अतिक्रमण नियन्त्रण

४.६ भू-क्षय नियन्त्रण

४.७ वन संरक्षण्मा नजिकका सा.व.उ.स.हरुसँग सहकार्य

४.८ मानव वन्यजन्तु द्धन्द ब्यवस्थापन

४.९ जैविक विविधताको अवस्था र संरक्षण

DFO Palpa, 2078 Marge

विविधताको चुनौती, प्राथमिकिकरण तथा चुनौती घटाउने १० वर्षे लक्ष्य

सि.नं.	विवरण	लक्ष्य (%)	क्रियाकलाप
१	चरिचरण	५०	
२	अनियन्त्रित कटाई	१००	

३	गैर काष्ठ वन पैदावारको अपरिपक्व संकलन	१००	
४	चोरी निकाशी	१००	

४.१० जलवायु अनुकुलनका कार्यक्रमहरु

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद ५
वन सदुपयोग

५.१ वन पैदावार उत्पादन योजना

आ.व.	झाडि सरसफाइ र गोडमेल	पत्लाउने (थिनिंग)	हाँगा छटनी	4D तथा ढलापडा संकलन (काठ दाउरा संकलन)	वन भित्रको ज्वलनशिल पदार्थ व्यवस्थापन	अग्नी रेखा निर्माण/मर्मत	जडिवुटी तथा गैरकाष्ठ वन पैदावार संकलन(तेजपात, टिमुर, खोटो.....)	अन्य (अम्रिसो, भुइ घाँस, खर, डाले घाँस संकलन.....)
०७८।०७९	स्याउला.....भारी दाउरा ..... भारी	काठमा नजाने पोल.....गोटा काठ..... क्यू.फि. दाउरा.... क्यू.फि.	दाउरा....भारी स्याउला... भारी	काठ.... क्यू.फि. दाउरा... क्यू.फि.	पत्कर.... भारी दाउरा.... भारी	काठ.... क्यू.फि. दाउरा... क्यू.फि.	प्रजाती..... किलो प्रजाती..... किलो	.....घाँस..... .. भारी अम्रिसो.... किलो
०७९।०८०								
०८०।०८१								
०८१।०८२								
०८२।०८३								
०८३।०८४								
०८४।०८५								
०८५।०८६								
०८६।०८७								
०८७।०८८								

DFO Palpa, 2078 Marge

५.२.काठ दाउरा संकलन गर्दा अबलम्वन गरिने विधी र प्रक्रिया

५.३ खोटो संकलन (खोटो संकलन हुने सा.व.को हकमा मात्र)

सल्लो रुखबाट प्राप्त हुने खोटोको विश्लेषण

खण्ड नं.	सल्लाले ढाकेको उत्पादनशिल क्षेत्र हे.	प्रति हेक्टर सल्लाको रुख संख्या	जम्मा सल्लाको रुख संख्या	माउ रुख संख्या	खोटो निस्किने रुख संख्या	निकाल्न सकिने न्यनत्तम खोटो के.जि.	निकाल्न सकिने अधिकत्तम खोटो के.जि.
जम्मा							
नोट : प्रति रुख न्युनत्तम ३.५ के.जि. र अधिकत्तम ५ के.जि. खोटो संकलन गर्न सकिने ।							

५.४ तेजपात संकलन तथा विक्री वितरण (तेजपात संकलन हुने सा.व.को हकमा मात्र)

(क) दालचिनी बोक्रा संकलन तालिका

खण्ड नं	प्रभावकारी क्षेत्रफल हे.	प्रति हे.बोक्रा संकलन गर्न सकिने बोट संख्या वटा	बोक्राको लागि प्रतिबर्ष कटान गरिने क्षेत्रफल हे.	प्रति बर्ष बोक्राको लागि कटान गरिने बोट संख्या	वार्षिक संकलन गर्न सकिने परिमाण के.जि.(प्रति बोट औषत १० के.जी.का दरले)	कैफियत
१,२,३	१०+३+७ : २०	२०	४	८०	८००	

(ख) तेजपात संकलन तालिका

खण्ड नं	प्रभावकारी फल हे.	प्रति हे.पात संकलन गर्न सकिने बोट संख्या वटा	पातको लागि प्रतिबर्ष कटान गरिने क्षेत्रफल हे.	प्रति बर्ष पात संकलन गरिने बोट संख्या	वार्षिक संकलन गर्न सकिने परिमाण के.जि.(प्रति बोट औषत १० के.जी.का दरले)	कैफियत
१,२,३	१०+३+७ : २०	५०	२०	१०००	१०,०००	सम्पूर्ण प्रभावकारी क्षेत्रबाट पात संकलन गर्न सकिने

DFO Palpa, 2078 Marge

५.५ कटुस चिलाउने वनको सदुपयोग सम्बन्धमा

यस खालको वनमा वन सम्वर्द्धनबाट उत्पादन हुने कटुसको मुढा र दाउरा च्याउ उत्पादनको लागि महत्वपूर्ण मानिएकोले समूह सदस्य छिमेकी समूह र जिल्ला भित्रका च्याँउ उत्पादक कृषक फर्म लाई निम्न अनुसार उपलब्ध गराउन सकिने छ ।

सि.नं.	उत्पादन	विक्रीवितरण प्रक्रिया				विक्रीवितरण मूल्य(संकलन खर्च समेत)			
		समूह सदस्यहरु	छिमेकी समूह सदस्यहरु	जिल्ला भित्र कृषक	जिल्ला भित्र फर्म	समूह सदस्यहरु	छिमेकी समूह सदस्यहरु	जिल्ला भित्र कृषक	जिल्ला भित्र फर्म
१	कटुसको मुढा (१ मिटर लम्बाई मोटाई १८ ईन्च भन्दा माथी)	आफै संकलन	समूहले संकलन तथा घाटगद्दि गरि डि.व.का. बाट निकासी इजाजत लिई उपलब्ध गराईने			३० प्रति क्यू.फि.	१७० क्यू.फि.	२२० क्यू.फि.	२७० क्यू.फि.
२	कटुसको दाउरा (२ फिट भन्दा कम लम्बाई र मोटाई १८ ईन्च सम्म)	आफै संकलन	समूहले संकलन तथा घाटगद्दि गरि डि.व.का. बाट निकासी इजाजत लिई उपलब्ध गराईने			निशुल्क	७० प्रति गोटा	१०० प्रति गोटा	१५० प्रति गोटा

५.६ समुह भित्र काठ दाउरा बिक्री वितरण सम्वन्धी व्यवस्था

५.६.१ सुकेको झिजाँ दाउरा

संकलन अवधी	प्रत्येक वर्ष दशै तिहार र कार्तिक देखि जेष्ठ मसान्त सम्म प्रत्येक शनिवार
संकलन विधी	विना हातहतियार वन क्षेत्रमा प्रवेश गरी निशुल्क संकलन गर्न सकिने

५.६.२ काँचो दाउरा तथा बल्लावल्ली

संकलन अवधी	प्रत्येक वर्ष कार्तिक-माघ महिना भित्र १ पटक
संकलन विधी	• वन सम्वर्द्धन कार्य संचालन गर्ने टोली गठन सहितको निर्णय समितीले गरी १५ दिन अगाबै सम्पुर्ण उपभोक्तालाई जानकारीका लागि सुचना प्रकाशन गर्नुपर्नेछ । • वन सम्वर्द्धन कार्यमा १८ वर्ष माथी र ६० वर्ष सम्मका १ घरबाट २ जना सम्म आउनुपर्नेछ । • वन सम्वर्द्धन कार्यका लागि टाली विभाजन गरी प्रत्येक टोलीमा समितीको एक जना टोली नेताको रेखदेख र निर्देशनमा संचालन गरीनेछ । • मुना आउने प्रजातीहरुलाई आधुनिक औजार(आरा) को प्रयोग गरी मात्र काटीनेछ ।

DFO Palpa, 2078 Marge

विक्री वितरण	• संकलित बल्लावल्ली तथा दाउराको लगत राखी तोकिएको शुल्कमा रसिद मार्फत विक्री वितरण गरीनेछ । • उत्पादित वल्लावल्ली तथा दाउराहरु समुह भित्र विक्री वितरण गरीनेछ र वाँकी रहेको अवस्थामा डि.व.का.को सहमतीमा समुह वाहिर विक्री वितरण गरिनेछ । • वन सम्वर्द्धन कार्यमा सहभागी हुन नसकेको १८ वर्ष मुनी वा ६० वर्ष माथीका मात्र सदस्य रहेको घरधुरी, दैविक प्रकोप पिडित तथा अति विपन्न घरधुरीका लागि समितीले निशुल्क दाउरा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।

५.६.३ काठ दाउरा विक्री वितरण

माग संकलन	वार्षिक साधारण सभा हुनु पुर्व १५ दिनको सम्पुर्ण उपभोक्ताहरुलाई जानकारी हुने गरी सुचना प्रकाशन गरी माघ मसान्त सम्म साधारण सभावाट कुल माग एकिन गरि राखिनेछ ।
काठ दाउरा संकलन अवधी	कार्तिक १ गते देखि फाल्गुन मसान्त सम्म डि.व.का.को संकलन इजाजत बमोजिम
काठ दाउरा संकलन प्रकृया	सब डिभिजन वन कार्यालयको प्राविधिक सहयोगमा छपान भएका रुखहरु डिभिजन वन कार्यालयको संकलन इजाजत अनुसार कटान मुछान गरी काठ दाउरा संकलन गर्न सकिनेछ । कटान गरिएका रुखहरुबाट उत्पादित काठ तथा दाउरा नम्वरीङ्ग गरी सुरक्षित साथ घाटगद्दी गरि विक्री वितरण गरिनेछ । काठ दाउरा संकलनको समग्र प्रकृया अनुगमनका लागि काठ दाउरा संकलन तथा अनुगमन उपसमिती गठन गरी सोही उपसमितीको रोहवरमा सम्पुर्ण कार्य सम्पन्न गरीनेछ ।
समुह भित्र विक्री वितरण	प्राप्त उपभोक्ताहरुको मागलाई विश्लेषण गरी जरुरी र काठ दाउराको उपलब्धताको आधारमा समितीबाट निर्णय गराई तोकिएको दररेटमा उपलब्ध गराइने छ । अति विपन्न र प्राकृतिक प्रकोपका पिडितहरुलाई वढीमा ३० क्यू.फिट सम्म सहुलियत दरमा उपलब्ध गराउन सकिनेछ ।
आन्तरिक खपत गरी वाकि रहेको काठ दाउराको व्यवस्थापन	आन्तरिक खपत गरी विक्री हुन नसकी वाँकी रहेको काठ दाउरा समुह वाहिर विक्रीका लागि समितीबाट निर्णय गराई डिभिजन वन कार्यालयको सहमतीमा लिलाम विक्री गर्न सकिनेछ ।

५.७ गैह्काष्ठ वन पैदावारको दिगो व्यवस्थापन र सदुपयोग योजना

सि.नं.	प्रजातीको नाम	खण्ड	क्षेत्र	संकलन गर्ने परिमाण	दर	प्रयोग हुने भाग	संकलन चक्र	संकलन गरिने महिना	संकलन तरिका	श्रोत प्राकृतिक खेति

DFO Palpa, 2078 Marge

५.८ वन पैदावारको मुल्य

यहाँ उल्लेखित मुल्यमा संकलन खर्च थप लाग्नेछ। व्यक्ती आफैले संकलन गरेमा सकंलन वापतको थप रकम लाग्ने छैन ।

सि.नं.	वन पैदावारको नाम	इकाई	संकलन समय	विक्री दर रु.		कैफियत
				समुह भित्र	समुह वाहिर	
१	खोस्मेरा/पतकर	भारी	- असार, साउन ,भदौ बाहेक हिउँदमा मात्र	समितिको निर्णय अनुसार निशुल्क वा मुल्य निर्धारण गरि उपलब्ध गराईनेछ ।	समितिको निर्णय अनुसार वन नियमावली को दर रेट नघट्ने गरी गरिनेछ ।	
२	सोत्तर स्याउला	भारी	-			
३	भुईघाँस(खर)	प्रति ल्पट	कार्तिक देखि फाल्गुन			
४	वल्लावल्ली	प्रति गोटा	-	रु.१०० /-		
५	डाँडा, भाटा	जोर	असौज देखि जेष्ठसम्म	रु ५० /-		
६	काँचो दाउरा	भारी	काटछाँट गरेर आएको	रु.५०/-		
७	हलो	प्रति गोटा	,,	रु.५०/-		
८	जुवा, हरिस	,,	,,	रु.१०० /-		
९	काठ	क्यू.फि.	वनवाट भएमा मंसिरदेखि जेष्ठ सम्म र घाटगद्दीवाट भएमा सधै भरी			
	(क) सल्ला	,,	,, बढिमा ५० क्यू.फिट	रु.१५०/-	नियमावली को दर रेट नघट्ने गरी	निवेदन दस्तुर रु. १०
	(ख) चिलाउने	,,	,, बढिमा २० क्यू.फिट	रु.२००/-		
	(ग) साल	,,	,, बढिमा ३० क्यू.फिट	रु.२००/-		
	(घ) अन्य	,,	,, बढिमा ३० क्यू.फिट	रु.१००/-		
१०	दैवि प्रकोपलाई काठ उपलब्ध गराउने	समितिवाट घटनास्थलको निरीक्षण गरि समूह भित्रको उपभोक्ता भएमा सल्ला र अन्य काठ कार्ययोजनाले तोकेको मूल्यमा १० प्रतिशत शुल्क लिई वढिमा ५० क्यू.फि. सम्म र समूह वाहिरका उपभोक्ताहरुलाई समूह भेलाको निर्णय अनुसार मुल्य तोकि वढिमा ३० क्यू.फि. सम्म दिइनेछ ।				
११	विपन्न वर्गलाई काठ उपलब्ध गराउने	यस समूहभित्र बसोवास गर्ने अति विपन्न परिवारलाई आमभेलाको निर्णय अनुसार वढीमा ३० क्यू. फिट काठ सामान्य उपभोक्ताको दररेट भन्दा ५० प्रतिशत कम मूल्यमा उपलब्ध गराईनेछ ।				

माथि उल्लेखित वन पैदावार बाहेक छुट हुन आएका वन पैदावारको हकमा साधारण सभाको वहुमतले पारित गरि डिभिजन वन कार्यालयको स्वीकृत लिए पछि मात्र सो लागु गरिनेछ । मूल्य निर्धारीत कुनै पनि वन पैदावारको मूल्य परिवर्तन गर्दा प्रचलित ऐन नियमलाई समेत ध्यान दिई गरिनेछ ।

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद ६
दण्ड सजाँय तथा पुरस्कार सम्वन्धी व्यवस्था

६.१ सामुदायिक वनमा मनाही गरिएका कार्यहरु

६.२ अवज्ञा गर्न नहुने कार्यहरु

(क) कार्यकारणी समितिको वैठकमा विना जानकारी अनुस्पस्थित हुनु ।

(ख) समूहको आम भेलामा विना जानकारी अनुस्पस्थित हुनु ।

(ग) वनमा लागेको आगो निभाउने नखटिनु ।

(घ) समूहले तोकेको अन्य काममा सहभागि नहुनु ।

६.३ दण्ड सजाँयको व्यवस्था

दफा	अपराधको विवरण	प्रती इकाई	दण्डजरिवाना रु.			कैफियत
			प्रथम पटक	दोश्रो पटक	तेस्रो पटक	
क.	सा.व. मास्न, सा.व.ले चर्चेको जग्गा धितो वन्धकि राख्न वा अन्य कुनै किसिमले हक हस्तान्तरण गर्न ।	पटक	कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालय पाल्पामा पठाउने			
ख.	सामुदायिक वनमा खोरिया फडानी गर्न वा वन क्षेत्रको जग्गा फाडन, खन्न जोत्न वा आवाद गर्न	रोपनी	कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालय पाल्पामा पठाउने			
ग.	सा.व.मा घर छाप्रो वनाउन	पटक	कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालय पाल्पामा पठाउने			
घ.	सा.व.मा भू-क्षय हुने कुनै काम गरेमा वा पानीको मूलमा नोक्सानी गरे गराएमा	पटक	५००/-	१०००/-	१५००/-	चौथो पटक वन ऐन अनुसार
ङ.	सामुदायिक वनमा वनयजन्तु पक्रन, मार्न वा सिकार गने		कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालय पाल्पामा पठाउने			
च.	सामुदायिक वन क्षेत्रवाट ढुंगा, गिट्टी, वालुवा, माटो, चट्टान, कोइला खानी आदि निकाल्न वा ओसार पसार गर्न गराउन	डोको	कारवाहीको लागि डिभिजन वन कार्यालय पाल्पामा पठाउने			
छ.	सामुदायिक वनमा आगो लगाउन वा आगलागी हुने कुनै कार्य गर्न गराउन वा प्रोत्साहन दिने	पटक	५००/-	१०००/-	१५००/-	चौथो पटक डि.व.का. मा पठाउने
ज.	सा.वनवाट वन पैदावार काट्न, हटाउन, ओसार पसार गर्न वा विक्री वितरण गर्न गराउन					
	१. काठ	क्यु.फि.	पहिलो पटकका लागि वन ऐन नियममा उल्लेखित दर अनुसार गरिनेछ पटके कसुरदारको हकमा जारिवाना दोव्वर हुँदै जाँनेछ ।			
	२. दाउरा सुकेको	भारी	१०/-	२५/-	३०/-	
	३. दाउरा काँचो	,,	१००/-	१५०/-	२००/-	
	४. वल्लावल्ली	गोटा	१२५/-	१५०/-	१७५/-	
	५. कृषि औजार	,,	१००/-	१५०/-	२५०/-	
	६. घाँस/ खरघाँस	भारी	२५/-	५०/-	७५/-	
	७. पतकर	भारी	२०/-	५०/-	१००/-	

DFO Palpa, 2078 Marge

झ.	सा.व.मा रुख काटदा ढाल्दा घिसार्दा वा वाहिर लैजादा लापरवाही संग अन्य कुनै प्रकारको हानी नोक्सानी गर्न गराउन	पटक	१००/-	२००/-	३००/-	
ञ.	पुर्जिको सर्त विपरित वढि वन पैदावार काटे कटाएमा वा निकासि गरेमा	पटक/ प्रति क्यू.फि.	५००/-	१०००/-	२५००/-	
ट.	रुख वा काठमा लगाईएको समूहको टाँचा वा वन कार्यालयको टाँचा, निशाना फेर्न वा विगार्न वा मेटाउन	पटक	५००	१०००	१५००	
ठ.	सामुदायिक वनको सिमाना चिन्ह सार्न, फेर्न, उखेल्न, विर्गान वा मेटन	पटक	१००/-	२००/-	५००/-	
ड.	सामुदायिक वनमा वृक्षारोपण गरिएको क्षेत्रको विरुवा काटन, भाच्न, उखेल्न वा कुनै किसिमले नोक्सानी गरे गराएमा,य बिरुवा नोक्सान गरेमा	पटक/ गोटा	१०/-	२५/-	५०/-	
ढ.	सामुदायिक वन क्षेत्र भित्र चरिचरण गर्न वा गराउन	प्रति जनावर	१०/-	२०/-	३५/-	
ण.	समूहको कोषको रकम दुरुपयोग गरे गराएमा	पटक	**चलन चल्तीको व्याजले सामा व्याज असुल गरि बिगोको दोब्बर जरिवाना,समितीबाट बर्खास्त गर्ने ।**			
त.	समूह भित्र उत्पादन भएका वन पैदावार अपरादशि तरिकाले विक्री वितरण गर्न गराउन	पटक	५००/-	१०००/-	१५००/-	वन ऐन अनुसार
थ.	उपभोक्ता समूहले डि.व.का.वाट प्रमाणित नगराईएको टाँचा प्रयोग गर्न वा गराउन	पटक	५००/-	१०००/-	२५००/-	डि.व.का.मा पेश गर्ने
द.	समूहको अनुमति पत्र विना गोल पोलेमा	डोको	५०/-	१००/-	१५०/-	
ध.	कार्ययोजना तथा विधान विपरितको अन्य कुनै कसुर गरे गराएमा	पटक	२००/-	३००/-	४५०/-	वन ऐन अनुसार कसुरको मात्रा हेरी ।
न	वन विकास काममा उपस्थित नहुनेको हकमा	पटक	२००/-	४००/-	६००/-	सभामा पेश गर्ने

६.३.२ : माथि उल्लेखित दफा ६.२ अनुसारका अवज्ञा गरेमा निम्न अनुसारको कारवाही हुनेछ ।

सि.न.	अवज्ञा गरेको कार्य	पहिलो पटक	दोश्रो पटक	तेश्रो पटक	तेश्रो पटक भन्दा वढी
क.	कार्यकारणी समितिको वैठकमा विना जानकारी अनुपस्थित भएमा	५०/-	१००/-	१५०/-	
ख.	समूहको आम भेला तथा वैठकमा विना जानकारी अनुपस्थिति भएमा	५०/-	१००/-	१५०/-	
ग.	आगो निभाउन नगएमा	२००/-	४००/-	६००/-	

६.४. कसुरको जाँचवुझ तथा कार्वाहीको प्रक्रिया

सामुदायिक वनभित्र दफा ६.१ अर्न्तगतको कसुर भै दफा ६.३ अनुसार दण्ड सजाय गर्दा समिति/समूहले तपसिल वमोजिमको कार्य विधि अपनाउनु पर्नेछ ।

DFO Palpa, 2076 Marge

६.४.१ अनुसन्धान

६.४.२ खानतलासी

६.४.३ विगो निर्धारण

६.४.४ वरामद माल सामान जफत गर्ने

६.४.५ दण्ड जरिवानाको व्यवस्था

६.४.६ उपभोक्ता समूह वाहिरका व्यक्तिलाई हुने दण्ड सजाँय

६.४.७ लिलाम/विक्री गर्ने व्यवस्था

६.४.८ पुरस्कार सम्वन्धि व्यवस्था

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद ७
कार्यालय संचालन तथा कोष व्यवस्थापन

यस सामुदायिक वनको आर्थिक कारोबार गर्दा सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको आर्थिक कार्यविधि निर्देशिका, २०७३ बमोजिम गरिनेछ । यस सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहमा आफ्नो कोषमा जम्मा भएको रकम र खर्चका शिर्षक अनुसार दोहोरो लेखा प्रणाली अनुसार लेखा राखिनेछ । कोषमा आम्दानी गर्दा तथा रकम खर्च गर्दा नगदमा कारोबार नगरि बैंक मार्फत प्राप्ती वा भुक्तानीको प्रक्रिया अवलम्बन गरिनेछ । समूहमा प्राप्त हुन आएको जुनसुकै शिर्षकको नगदि रकम बाटोको म्याद बाहेक २४ घण्टा भित्रमा बैंक दाखिला गरिनेछ । जस्तो सुकै परिस्थितीमा पनि बैंकमा दाखिला नगरि कुनैपनि रकम खर्च गरिनेछैन । समूह संचालनका लागि वढीमा रु. ५,०००।- सम्मको रकम पेश्की सरह बैंक मार्फत निकासा गरि सानो नगदी कोषको रुपमा तत्काल आइपर्ने काममा खर्च गर्ने गरी राख्न सकिनेछ । यस्तो रकम खर्चको विल भर्पाई दुरुस्त राखी समितिको वैठकमा पारित गरि पेश्की रकम फर्स्यौट गरिनेछ । खाता संचालन गरिने पदाधिकारीहरुको नाममा पेश्की वा अन्य किसिमको खर्च रकमको निकासा गरिनेछैन ।

७.१ कोषको श्रोत

७.२ कोषको व्यवस्थापनः

बैकको नामः खाता नं.: किसिमः

शाखाः पान नं.:

७.३ खाता संचालन प्रक्रियाः यस सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहको अध्यक्ष वा सचिव र कोषाध्यक्षको संयूक्त दस्तखतबाट संचालन गरिनेछ । उल्लेखित पदाधिकारीहरु मध्ये कम्तीमा एक जना महिला अनिवार्यरुपमा रहनेछ ।

हाल खाता संचालन गर्ने पदाधिकारीहरु निम्न बमोजिम भएतापनि विधान बमोजिम अवधि समाप्त भै वा अन्य कुनै कारणले साधारण सभाको निर्णय बमोजिम पदाधिकारी परिवर्तन हुँदा सोही बमोजिम हुनेछ ।

क) अध्यक्ष .....सम्पर्क नं.....

ख) सचिव .....सम्पर्क नं.....

ग) कोषाध्यक्ष.....सम्पर्क नं.....

७.४ बार्षिक अनुमानित आम्दानी

क्र.स.	आम्दानीको शीर्षक	अनुमानित वार्षिक आम्दानी रकम रु.
१	काठ विक्री समूह भित्र	
	काठ विक्री समूह बाहिर	
२	दाउरा विक्री समूह भित्र	
	दाउरा विक्री समूह बाहिर	

DFO Palpa, 2078 Marge

३	खावा (पोल) विक्री	
४	कृषि औजार विक्री	
५	गैरकाष्ठ वन पैदावर विक्री	
६	घाँस र स्याउला विक्री	
७	अनुदान (स्थानीय तह)	
८	अनुदान अन्य.....(कहाबाट)	
९	जरिवाना	
१०	ऋण (समूहले लिएको)	
११	ब्याज आम्दानी	
१२	सदस्यता/वार्षिक नवीकरण शुल्क	
१३	अन्य	
जम्मा		

७.५ कोषबाट खर्च गर्ने शिर्षक र विभाजन

खर्चका विषयगत क्षेत्रहरु	कुल बजेटको खर्च प्रतिशत	कैफियत
क) वन व्यवस्थापन	कम्तिमा ४०%	यस कार्ययोजना उल्लेखित क्रियाकलापहरुको परिधि भित्र रही साधारण सभाको निर्णय अनुसार वार्षिक रुपमा योजना बनाई खर्च गरिने छ र आवश्यकतानुसार सव-डिभिजन वन कार्यालयको सल्लाह, सुझाव लिईने छ।
ख) गरिबी न्यूनिकरण	कम्तिमा ३०%	यस कार्ययोजना उल्लेखित क्रियाकलापहरुको परिधि भित्र रही साधारण सभाको निर्णय अनुसार वार्षिक रुपमा योजना बनाई सम्बन्धित स्थानिय तहको समन्वयमा खर्च गरिनेछ।
ग) सामुदायिक विकास	(क), (ख) र (घ) मा खर्च गरि बाँकी रहेको रकम	यस कार्ययोजना उल्लेखित क्रियाकलापहरुको परिधि भित्र रही साधारण सभाको निर्णय अनुसार वार्षिक रुपमा योजना बनाई खर्च गरिने छ र आवश्यकतानुसार सव-डिभिजन वन कार्यालयको सल्लाह, सुझाव लिईने छ।
घ) प्रशासनिक कार्य	बढीमा १०%	यस कार्ययोजनाको परिधि भित्र रही सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिको निर्णय बमोजिम खर्च गरिने छ।

७.५.१ वन व्यवस्थापन अन्तर्गत खर्च गरिने क्षेत्रहरु

यस सामुदायिक वनको दफा ३.४ अन्तर्गत गरिने कार्यहरुको आधारमा वन व्यवस्थापन अन्तर्गत तपसिल बमोजिमको कार्यक्रमहरुको लागि कुल आम्दानीको ४०% मा नघट्ने गरि वार्षिक रुपमा तपसिल बमोजिमको खर्च हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ।

क्र.सं.	सम्भाव्य खर्चका क्षेत्रहरु	अनुमानित बार्षिक खर्च	कैफियत

DFO Palpa, 2078

१	**वन सरक्षण**		
१.१	हेरालुको पारिश्रमिक		
१.२	नियमित गस्ती		
१.३	बारबेर		
१.४	अग्निरेखा सरसफाई		
१.५	अग्निरेखा निर्माण		
१.६	वन भित्रको पत्कर सफाई		
१.७	डढेलो नियन्त्रण		
१.८	पहिरो नियन्त्रण कार्य		
१.९	जलवायु अनुकुलन कार्यक्रम		
१.१०	जैविक विविधता संरक्षण कार्यक्रम		
१.११	वन्यजन्तु द्धन्द पिडितलाई राहत		
२	**वन सम्वर्द्धन**		
२.१	झाडी सरसफाई र गोडमेल		
२.२	पत्लाउने		
२.३	एकल्याउने		
३	**वन विकास**		
३.१	नर्सरी निर्माण/मर्मत तथा बिरुवा उत्पादन		
३.२	वृक्षारोपण		
३.३	गैरकाष्ठ वन पैदावार खेती		
३.४	पुनःरोपण		
३.५	गोडमेल		
४	**वन व्यवस्थापन**		
४.१	पुनःउत्पादन कटान		
४.२	पुनःउत्पादन व्यवस्थापन		
५	**वन सदुपयोग**		
५.१	काठ, दाउरा संकलन खर्च		
५.२	काठ, दाउरा संकलनमा अनुगमन		
५.३	जडिबुटि संकलन खर्च		
५.४	खोटो संकलन खर्च		
६	प्राविधिकको तलब/भत्ता		
७	**प्रवर्धात्मक क्रियाकलाप प्रचार प्रसार, अध्ययन भ्रमण आदि ।**		
८	**शुसासन अभिवृद्धि कार्यक्रम, लेखा तालिम र दिवस समारोह ।**		
९	**कार्ययोजना नविकरण**		

DFO Palpa, 2078 Marge

७.५.२ गरिवी न्यूनिकरण अन्तर्गत खर्च गरिने क्षेत्रहरु

यस सामुदायिक वनको यस समूहमा आबद्ध कूल.....अति विपन्न घरधुरीलाई यस कार्ययोजनाको अवधि १० बर्ष भित्र कुनै न कुनै आयमूलक कार्यक्रमले समेटी जिविकोपार्जनमा सहयोग पुर्‍याउन तपसिल बमोजिमको कार्यक्रमहरुको पहिचान भै बार्षिक रुपमा कुल आम्दानीको कम्तीमा ३०% मा नघट्ने गरि

तपसिल बमोजिमको (क) र (ख) को अनुदान कार्यक्रममा खर्च हुन सक्ने अनुमान गरिएको छ । यस कार्यक्रमलाई सम्बन्धित स्थानिय तहको समन्वयमा दोहोरोपन नपर्ने गरि खर्च गरिनेछ ।

क्र.सं.		लाभान्वित विपन्न वर्गका घरधुरी संख्यामा (वर्ष अनुसार)										अनुमानित	कैफियत
क)	**विपन्न वर्ग घरधुरी लक्षित कार्यक्रमहरु**	१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	बार्षिक खर्च	
१	कुखुरा पालन												
२	बाखा पालन												
३	भैसि पालन												
४	बुंगुर पालन												
५	मौरी पालन												
६	अदुवा खेती												
७	बेसार खेती												
८	तरकारी खेती												
९	फलफूल खेती												
१०	वेतवाँस सामाग्री निर्माण												
१२	अम्रिसो/कुचो तयारी												
१३	सिप र प्रविधि हस्तान्तरण तालिम												
१४	सिलाई कटाई तालिम												
१५	अम्रिसो रोपण												
१६	तेजपात रोपण												
१७	सानो व्यापार												
ख)	**उद्यम संचालन: एकल वा एक भन्दा बढी अति विपन्न घरधुरीको संलग्नतामा**												
१	फर्निचर उद्योग												
२	आरन संचालन												
३	छाला जुत्ता उद्यम												
४	अन्य उद्यम												
ग)	**घुम्ती कोष संचालन**	सून्य वा न्यून व्याजदरमा निश्चित अवधिमा सावाँ फिर्ता गर्ने गरि उल्लेखित (क) र (ख) का कार्यक्रमहरु संचालनका लागि प्रति घर बढीमा .....रकम उपलब्ध गराईने छ । यो खर्च नहुने रकम भएकोले ३०% को सिमा भित्र पारिने छैन ।											

DFO Palpa, 2078 Marge

७.५.३ सामुदायिक विकास अन्तर्गत खर्च गरिने क्षेत्रहरु

यस सामुदायिक वनलाई सामुदायिक विकासको पनि दायित्व हुने हुँदा तपसिल बमोजिमको कार्यक्रमहरुको लागि वन व्यवस्थापन र गरिबी निवारणमा अनिवार्य दायित्व रहेको कुल आम्दानीको कम्तिमा ७०% खर्च गरि बाकीँ रहने रकमबाट दफा ७.५.४ अनुसारको प्रशासनिक खर्च (बढीमा १०%) कटाई बाँकी रहने रकमले तपसिल बमोजिमको सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरु पहिचान भएको हुँदा तपसिल बमोजिमका वर्षहरुमा तोकिएका सामुदायिक विकासका कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गरिने छ ।

क्र.सं.	सम्भाव्य खर्चका क्षेत्रहरु	बर्ष अनुसार सामुदायिक विकासमा खर्च गरिने रकम रु.										कैफियत
		१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	
१	खानेपानी											
२	सिचाई											
३	विद्यालय/सामुदायिक भवन मर्मत/निर्माण											
४	वाटो निर्माण											
५	शिक्षकको तलब											
६	पर्यापर्यटन सम्बन्धी कार्य											

७.५.४ प्रशासनिक कार्य अन्तर्गत खर्च गरिने क्षेत्रहरु

यस सामुदायिक वनको दैनिक प्रशासनिक दायित्व हुने हुँदा तपसिल बमोजिमको कार्यक्रमहरुको लागि वार्षिक वजेटको बढीमा १०% रकम तपसिल बमोजिमका शिर्षकमा तपसिल बमोजिम खर्च गरिने छ । प्रशासनिक खर्चलाई न्यून गर्न समूह प्रयासरत रहने छ ।

क्र.सं.	सम्भाव्य खर्चका क्षेत्रहरु	अनुमानित बार्षिक खर्च	कैफियत
१	कार्यालय भाडा		
२	कार्यालय सम्बन्धी खर्च (सामाग्री, स्टेसनरी, छपाई आदि) ।		
३	विद्युत, पानी, संचार महशुल		
४	बैठक भत्ता, साधारण सभा खर्च		
५	अतिथि सत्कार र चियापान		
६	कार्यालय फर्निचर		
७	चन्दा/दान/दतव्य		
८	लेखा परिक्षण खर्च		
९	कार्यालय संचालनमा लेखा/कोषाध्यक्ष/सचिवको पारिश्रमिक		

DFO Palpa, 2078 Margo

७.६ लेखा परिक्षण तथा सार्वजनिक सुनुवाई

सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहले आय-व्यय बिवरण दुरुस्त राखी आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिना भित्र वार्षिक रु ५०,००० ।- भन्दा कम आम्दानी भएमा समुहले तोकेको ब्यक्तीबाट र सो भन्दा वढि भएमा रजिष्टर्ड लेखा परिक्षकद्धारा लेखा परिक्षण गराउनु पर्दछ । यस सामुदायिक वनको आर्थिक कारोबारको साथै सम्पूर्ण व्यवस्थापकीय कारोबारको समेत लेखा परिक्षण गराइनेछ । यसरी लेखा परिक्षण गराई सकेपछि सो को प्रतिवेदन उपभोक्ता समूहको साधारण सभाबाट पारित गराई आर्थिक वर्ष समाप्त भएको ३ महिना भित्र सम्बन्धित सव-डिभिजन वन कार्यालय र डिभिजन वन कार्यालयमा पठाइनेछ । समूहले खर्च गरेका विशेष प्रकृतिका कार्यहरुको सार्वजनिक सुनुवाई गरिनेछ । वार्षिक साधारण सभामा एकमुष्ट खर्चको सार्वजनिक सुनुवाई समेत गर्न सकिनेछ ।

DFO Palpa, 2078 Marge

परिच्छेद ८
विविध

८.१ बैठक र साधारण सभा

८.२ सामुदायिक वन फिर्ता हुने अवस्था

८.३ विभागीय तथा कार्यालयको निर्देशन तथा परिपत्र

८.४ कार्ययोजना संशोधन तथा पुनरावलोकन

८.५ टाँचाको नमूना

८.६ प्रदेश संचित कोषमा रकम जम्मा गर्नुपर्ने

८.७ वन विकास कोषमा रकम जम्मा गर्नुपर्ने

८.८ सामुदायिक वनको कोषबाट राहत प्रदान गरिने

८.९ विपन्न वर्गका लागि कबुलियतीनामा गरि वन क्षेत्र उपलब्ध गराउन सकिने

८.१० पर्यापर्यटन

८.११ समन्वय

८.१२ अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धि व्यवस्था

८.१३ रेकर्ड राख्ने

८.१४ पुरक कार्ययोजना बनाई लागू गर्न सकिने

८.१५ निष्कृयता

८.१६ अन्य

DFO Palpa, 2078 Marge

अनुसूचीहरु

अनुसूची-१ वन श्रोत जानकारी विश्लेषण फारम

१(क) रुखको श्रोत बिश्लेषण

१ (ख) पोलको श्रोत बिश्लेषण

१ (ग) रुखको प्रति हेक्टर मौज्दात (काठको मौज्दात)

१ (घ) पोलको प्रति हेक्टर मौज्दात (काठको मौज्दात)

१ (ङ) रुखको जानकारी विश्लेषण सारांश र वार्षिक संकलन गरिने परिमाणको हिसाब (रुखबाट प्राप्त हुने काठ र दाउर

१ (च) पोलको जानकारी विश्लेषण सारांश र वार्षिक संकलन गरिने परिमाणको हिसाब (पोलबाट प्राप्त हुने काठ र दाउरा)

१ (छ) बिरुवा र लाथ्राको उत्पादन/मौजुदा सञ्चिति प्रति हेक्टर

DFO Palpa, 2078 Marge

अनुसूची-२ काठ दाउरा संकलन सहमतिको लागि पेश गर्नुपर्ने कागजातहरुको चेकलिष्ट

अनुसूची-३ टाँचाको नमूना

अनुसूची-४ सामुदायिक वनको सर्भे फिल्डबुक

अनुसूची-५ सामुदायिक वनको खण्ड विभाजन सहितको नक्सा

अनुसूची-६ सामुदायिक गुगल अर्थमा देखाईएको नक्सा

अनुसूची-७ सहभागितामुलक खेस्रा नक्सा

अनुसूची-८ नमूना प्लटहरु देखाइएको नक्सा

अनुसूची-९ वन ब्यबस्थापन नक्सा

अनुसूची-१० प्रजातिगत वन व्यवस्थापन विशेष नक्सा र खाका

अनुसूची-११ सामुदायिक वनको काठदाउरा लिलाम बिक्रीको लागि सहमती माग गर्दा पेश गर्नुपर्ने कागजातहरुको चेकलिष्ट

अनुसूची-१२ बार्षिक प्रतिवेदन फाराम

अनुसूची-१३ प्लटको अन्तिम चेकजाँच फाराम

अनुसूची-१४ वन सम्वर्द्धन कार्य

DFO Palpa, 2078 Marge